

Financieel Perspectief

2025 - 2028

Hierbij ontvangt u het Financieel Perspectief 2025. In lijn met de besluitvorming in de raadsvergadering van 25 januari jl. hebben we uw raad eind april de Nota Nieuw-voor-oud doen toekomen. In diezelfde raadsvergadering hebben we met elkaar besproken dat we dit jaar met een Financieel Perspectief komen in plaats van een reguliere Voorjaarsnota. Een Perspectief met meer feitelijke gegevens en ontwikkelingen, dat u als raad kunt gebruiken om het college input mee te geven voor de meerjarenbegroting 2025-2028. Een Perspectief dat de financiële situatie van onze gemeente laat zien en daarbij het (financiële) resultaat van Nieuw-voor-oud inzichtelijk maakt.

De reden om dit zo te doen en geen volwaardige Voorjaarsnota op te leveren was tweeledig; enerzijds omdat we de twijfels hadden over de vraag of we op dit moment al definitieve duidelijkheid zouden hebben vanuit Den Haag over de toekomst van de gemeentefinanciën en het zogenoemde ravijnjaar. Anderzijds omdat het traject Nieuw-voor-oud al zodanig veel tijd en inzet gekost heeft dat er simpelweg geen tijd zou zijn om een volledige Voorjaarsnota op te stellen.

Bouwen op een stevige basis

In het coalitieakkoord Handen uit de mouwen en aan de slag, hebben we drie zaken genoemd die voor ons van belang zijn: brede samenwerking, snelheid en voortbouwen op de uitgezette koers. In de afgelopen twee begrotingen hebben we dat terug laten komen. We hebben voortgebouwd op de breed gedragen basis zoals opgenomen in de Omgevingsvisie 2040 Woest Aantrekkelijk Apeldoorn, de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling en de I-visie. Daarbij hebben we kunnen versnellen door onze goede en stevige financiële positie in de afgelopen jaren. Dat de begrotingen ook konden rekenen op brede steun in de gemeenteraad bevestigt ons beeld dat we, coalitie en oppositie, met elkaar de juiste koers hebben gevonden. Een koers gericht op Brede Welvaart in Apeldoorn.

In de afgelopen twee begrotingen hebben we als college, ondanks onzekere structurele inkomsten vanuit het gemeentefonds, stevig ingezet op het realiseren van ons coalitieakkoord alsmede het intensiveren van de aanpak van grote maatschappelijke opgaven als woningnood, tekort aan zorgpersoneel, de energietransitie en de asielopgave. Dat deden we langs drie lijnen (zoals genoemd in de Voorjaarsnota van vorig jaar):

- op orde hebben en houden van noodzakelijke randvoorwaarden, oftewel onontkoombare investeringen;
- een impuls geven aan de verdere ontwikkeling van Apeldoorn;
- duurzaam investeren in het verstevigen van het fundament.

Die drie lijnen zetten we voort. We zijn nog niet klaar. Acties en ambities vragen om continue bijsturing en de opgaven blijven onverbiddelijk groot. Kijk bijvoorbeeld naar onze demografische ontwikkeling en de volumeontwikkeling van bijvoorbeeld (jeugd)zorg. Deze ontwikkelingen leiden tot onontkoombare (financiële) uitgaven die weer gevolgen hebben voor de structurele ruimte om te investeren in de ontwikkeling van Apeldoorn of het duurzaam investeren in ons fundament.

Het continu afweten van incidentele en structurele uitgaven blijft een belangrijk aandachtspunt. Een opgave die bestaat door het ontbreken van een volwaardige oplossing van het ravijnjaar. Natuurlijk zijn we tevreden met het afschaffen van de opschalingskorting vanaf 2026, maar dat doet de korting op het gemeentefonds slechts gedeeltelijk teniet. Er rest landelijk nog steeds een gat van ruim € 2 miljard. Daarom blijven we onverkort, via onder andere de VNG, lobbyen voor betere structurele afspraken over de gemeentefinanciën met het aanstaande kabinet. Tegelijkertijd moeten we ook realistisch zijn, en lijkt de financiële ruimte in de Rijksfinanciën zeer beperkt.

Financiële prognose voor 2025-2028

Hieronder gaan we in op de prognose voor 2025-2028 inclusief de meicirculaire 2024, de financiële gevolgen van onontkoombare ontwikkelingen, enkele bestemmingsreserves, de eerste bevindingen van het hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB en risico's. Tevens doen wij een procesvoorstel om de financiële prognose uit te werken in de MPB 2025-2028.

In de financiële prognose zijn de begroting bestaand beleid 2025-2028, de meicirculaire 2024, het voorkeursscenario Nieuw-voor-oud en de inventarisatie van onontkoombare ontwikkelingen verwerkt. De gevolgen van een nieuw regeerakkoord zijn nog niet concreet en blijven daarom buiten de financiële opstelling.

(bedragen * € 1.000)				
Onderwerp	2025	2026	2027	2028
1. Begroting bestaand beleid 2025-2028 inclusief meicirculaire 2024	16.713	-5.558	-12.775	-19.525
2. Meicirculaire 2024 leidt tot:				
a. geormerkte hogere uitgaven	-4.173	-4.109	-3.989	-3.995
b. anticiperen op extra Wmo volumecompensatie		750	1.500	2.250
Saldo bij ongewijzigd beleid	12.540	-8.917	-15.264	-21.270
3. Voorkeursscenario nieuw-voor-oud 2026 e.v.		16.023	18.551	18.917
Saldo ongewijzigd beleid en voorkeursscenario	12.540	7.106	3.287	-2.353
4. Onontkoombare ontwikkelingen	-16.481	-12.817	-16.132	-22.463
5. Voorkeursscenario nieuw-voor-oud naar voren halen				
a. Realistisch begroten	3.750			
b. Anders omgaan met risico's en kansen	2.210			
Saldo Financieel Perspectief 2025-2028	2.019	-5.711	-12.845	-24.816

Hieronder lichten we de parameters toe.

Ad 1 Begroting bestaand beleid 2025-2028

Ieder jaar actualiseren we de lopende meerjarenbegroting en voegen een nieuwe jaarschijf toe. We passen de indexering toe die het CPB hanteert in het jaarlijkse Centraal Economische Plan en die het Rijk gebruikt voor haar Voorjaarsnota. Tevens actualiseren we de investeringsplannen, maken een inschatting van de marktrente en berekenen de loonsommen. Deze actualisering wordt centraal door de afdeling Financiën & Control uitgevoerd. Voor de budgetten jeugdzorg en Wmo hanteren we een prognosemodel waarin o.a. rekening wordt gehouden met volume ontwikkeling.

De CPB-ramingen zijn leidend voor de indexering van de budgetten. Als deze inflatiecorrectie onvoldoende is en de hogere kosten niet binnen hetzelfde begrotingsprogramma kunnen worden opgevangen dan kan dit leiden tot een voorstel voor onontkoombaar nieuw beleid. Dat voorstel wordt vervolgens betrokken bij de integrale bestuurlijke afweging.

In de nieuwe begroting actualiseren we de berekening van de BUIG op basis van macrogegevens, de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden in de meicirculaire en onze eigen actuele data. Voor 2025-2028 leidt dat tot € 2 miljoen structureel hogere uitgaven dan waarmee in 2024-2027 rekening is gehouden. Daarnaast houden we rekening met een jaarlijkse storting in de bestemmingsreserve MO/BW. Deze heeft het maximum eerder bereikt waardoor de extra gelden als een van de ombuigingen in het voorkeursscenario Nieuw-voor-oud zijn opgenomen.

In de nieuwe cijfers is de meicirculaire 2024 verwerkt. Ten opzichte van de algemene uitkering in de MPB 2024-2027 is sprake van een verbetering in 2026 en verder. Voor 2025 is er een negatief effect als gevolg van de afspraken tussen Rijk en lagere overheden over de versnelde koppeling van het

gemeentefonds aan de ontwikkeling van het bruto binnenlandse product. Het Rijk compenseert het nadeel hiervan in alle jaren behalve in 2025. Daar moeten de gemeenten een verlies van € 675 miljoen dragen. Voor ons een tegenvaller van ca. € 6,5 miljoen. De omslag in de begrotingsuitkomst na 2025 is vergelijkbaar met die in de MPB 2024-2027. Dit wordt veroorzaakt door de aanpassing van de systematiek gemeentefonds door het Rijk met het ravijnjaar 2026 als gevolg.

In aanloop naar de meicirculaire 2024 hebben het demissionaire kabinet, VNG en IPO gesproken over het creëren van duidelijkheid voor de langjarige financiële positie van de lagere overheden. Het overleg heeft geleid tot afspraken over het vervallen van de opschalingskorting op het gemeente- en provinciefonds, het koppelen van beide fondsen aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product, een objectieve indexering voor de volumegroei in de Wmo en opschoning van het aantal specifieke uitkeringen. Verschillende afspraken zijn verwerkt in deze meicirculaire. Het vervallen van de opschalingskorting zorgt voor een verbetering van de uitkomst in 2026 en verder.

Op de Algemene ledenvergadering van de VNG van 24 mei jl. is uitgebreid gesproken over de afspraken tussen Rijk en mede overheden. De leden hebben in grote meerderheid ingestemd met de resolutie 'nieuw kabinet, gebruik en borg de kracht van het lokaal bestuur' waarin het VNG bestuur wordt opgeroepen om te blijven werken aan het tot stand brengen van een solide en duurzame financiële positie van gemeenten met een balans in taken en middelen en voldoende beleidsvrijheid.

Ad 2. Hogere uitgaven door de meicirculaire en anticiperen bij de Wmo

a. Hogere uitgaven

Enkele onderwerpen in de meicirculaire dragen bij aan een hogere algemene uitkering. Soms is sprake van een taakuitbreiding en soms van een bestuurlijke wens om beleid te intensiveren. De gevolgen van de circulaire voor 2024 verwerken we in een begrotingswijziging die we tegelijk met de Tussentijdse rapportage 2024 aan u voor zullen leggen.

Voor 2025 en verder is sprake van de volgende budgetverhogingen, waarbij regionale verplichtingen gelden voor de met een * gemarkeerde taken:

• Aanpak van armoede en schulden	€ 362.000	
• Nationale Actieplan dakloosheid	€ 604.000	
• Hogere vergoeding Wmo/beschermd wonen 25% aandeel regiogemeenten	€ 602.000	*
• Verlagen werkdruk jeugdbescherming	€ 306.000	
• Verhoging WSW deel Participatie	€ 1.764.000	*
• Begeleidingskosten beschut werk	€ 317.000	*
• Maatschappelijke opvang	€ 33.000	*
• Regionale doelgroep specifieke aanpak	€ 137.000	*
• Vrouwenopvang	€ 48.000	*

Alle bedragen zijn structureel waarbij die van het WSW-deel in de Participatie uitkering terugloopt op basis van de blijf-kans van de doelgroep. De aanvullende vergoeding voor begeleiding beschut werk loopt op naar € 386.000 in 2028.

Door de hogere algemene uitkering als bovenstaand aan te wenden versterken we beleid en uitvoering op deze onderdelen zonder dat sprake is van aanvullende inzet van eigen middelen.

b. Anticiperen op extra compensatie volumegroei Wmo

Vanaf 2026 anticiperen we op de, nog niet aan het gemeentefonds toegevoegde, compensatie voor de Wmo volumegroei. Het Rijk houdt in zijn begroting rekening met jaarlijks € 75 miljoen extra uitgaven aan gemeenten. Als na onderzoek hier objectieve criteria voor zijn bepaald, dan komen de bedragen voor gemeenten beschikbaar. We houden daarom in de prognose rekening met € 750.000 extra in 2026 oplopend naar € 2,25 miljoen in 2028. Dit dekt voor een deel de boven-trendmatige groei van de Wmo uitgaven die onder onontkoombaar nieuw beleid is opgenomen

Ad 3. Voorkeursscenario Nieuw-voor-oud 2026 en verder

Op 24 april jl. heeft u een groslijst met ombuigingsvoorstellen, een voorkeursscenario, drie scenario's programma's brede welvaart en een externe begrotingsanalyse van ons ontvangen. Afgelopen weken zijn deze technisch toegelicht en heeft u inwoners en instellingen de gelegenheid gegeven om hun

mening over de voorstellen te geven. Over de Nieuw-voor-oud voorstellen gaan wij op 4 en 11 juli a.s. met uw raad in gesprek. In het Financieel Perspectief is de opbrengst van het voorkeursscenario het vertrekpunt. De reeks laat zien dat Nieuw-voor-oud een positief effect heeft op het begrotingsaldo. Tegelijk zien we ook dat deze opbrengst door onontkoombare ontwikkelingen onvoldoende is voor de latere jaren.

Ad 4 Onontkoombare ontwikkelingen

Uitgangspunt bij de onontkoombare ontwikkelingen is dat de budgetvraag niet binnen hetzelfde begrotingsprogramma opgelost kan worden en dat niet honoreren van de budgetvraag onvermijdelijk tot een overschrijding zal leiden. De voorstellen voor onontkoombare ontwikkelingen hebben een grote impact op de begrotingsuitkomst. Het overzicht van de voorstellen treft u in [bijlage 2](#) aan; gesplitst naar incidenteel en structureel. De onderliggende toelichting treft u aan in [bijlage 3](#). Deze ontwikkelingen tellen op tot € 16,6 miljoen in 2025 oplopend naar € 22,6 miljoen in 2028. Stijging van de uitgaven voor jeugdzorg en Wmo als gevolg van onder meer de uitkomst van het kostprijs-onderzoek reële tarieven en demografische ontwikkeling is hiervan een belangrijke oorzaak.

Verschillende voorstellen hebben betrekking op formatie uitbreiding. Dit betreft de Omgevingswet € 555.000 vanaf 2028, uitvoeringen Wet goed Verhuurderschap, € 116.000 vanaf 2025, brandveilig gebruik € 631.000 in 2025-2027 en € 167.000 vanaf 2028, verkiezingen € 120.000 vanaf 2025, verbeteren financiële informatie € 45.000 vanaf 2027 en coördinerend installatieverantwoordelijke € 111.000 vanaf 2025. Wij beoordelen deze voorstellen bij de integrale afweging MPB in september opnieuw als we beschikken over de formatiescan die door Berenschot wordt uitgevoerd.

Ad 5 Naar voren halen voorstellen voorkeursscenario Nieuw-voor-oud

Ten behoeve van een sluitende jaarschijf 2025 stellen wij voor gebruik te maken van de ombuigingsvoorstellen 1 - 29 van het voorkeursscenario. Deze kunnen voor een deel al in 2025 ingaan zonder dat sprake is van maatschappelijke gevolgen. Dit levert eenmalig € 5,9 miljoen op. Tegelijk zullen wij in de MPB rekening moeten houden met een hoger risicoprofiel omdat de voorstellen 17- 29 van het voorkeursscenario uitgaan van het accepteren van meer risico's.

Saldo Financieel Perspectief 2025-2028 en procesvoorstel

Per saldo ontstaat een financiële prognose met een overschot van € 2 miljoen in 2025 en een oplopend tekort tot € 24,8 miljoen in 2028. Hierin is nog geen rekening gehouden met bijvoorbeeld de onderwerpen die in de MPB 2024-2027 incidenteel zijn opgenomen of met nieuwe ambities.

Wij stellen voor om deze onderwerpen en ambities en de uitkomst van het financieel perspectief te betrekken bij de integrale afweging voor de MPB 2025-2028. Vertrekpunt daarbij is een structureel sluitende jaarschijf 2025 omdat dit een essentiële voorwaarde van de provinciaal toezichthouder is om in te stemmen met de MPB. Dit uitgangspunt is in lijn met het begrotingsadvies van de VNG van 11 juni jl. waarin onder meer wordt aangegeven dat het jaar 2025 financieel sluitend moet zijn.

Na de zomer willen wij evenwicht aanbrengen tussen de beschikbare bestedingsruimte en de bestedingsvraag. Een tweede stap in het Nieuw-voor-oud proces, zoals vorig jaar al in de MPB aangegeven, is daarbij noodzakelijk. In de MPB komen we daartoe met een voorstel over de precieze invulling en omvang van die tweede ronde, die vervolgens in de Voorjaarsnota 2025 moet landen.

Bestemmingsreserves

Bij twee bestemmingsreserves is sprake van ontwikkelingen waarvoor wij aandacht willen vragen: onderwijshuisvesting en het AOF.

a. Onderwijshuisvesting

Bij de behandeling van het IHP 2024-2039 in de PMA van 16 november 2023 is afgesproken dat wij bij de Voorjaarsnota 2024 de financiële effecten van het IHP voor de MPB 2025-2028 in beeld zouden brengen en dat zou worden teruggekomen op een aantal onderwerpen rond onderwijshuisvesting. Het gaat daarbij om de reserve onderwijshuisvesting, de wijze van indexeren en de verwerking in de MPB.

Wij stellen u ten aanzien van onderwijshuisvesting de volgende wijzigingen voor:

- a. het doel van de reserve onderwijshuisvesting vast te stellen op: het dekken van incidentele kosten van aanvragen en incidentele tekorten op de begroting onderwijshuisvesting;
- b. met ingang van 2029 voor de reserve een minimumbedrag te hanteren van € 1 miljoen en een maximumbedrag van € 2,5 miljoen. Als de reserve onder het minimum komt, dan dient deze ten laste van de algemene middelen te worden aangevuld, groeit de reserve boven het maximum dan wordt deze ten gunste van algemene middelen afgeroomd;
- c. voor de indexatie van de exploitatiebudgetten wordt (terugwerkend) met ingang van 2023 het jaarlijkse indexatiepercentage gevolgd zoals gemeente breed wordt bepaald;
- d. op grond van het vastgestelde IHP worden de extra benodigde middelen voor de uitvoering jaarlijks in de 4^e jaarschijf van de MPB opgenomen en beschikbaar gesteld.

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij naar bijlage 4.

b. Apeldoorn Ontwikkel Fonds (AOF)

In het voorkeursscenario Nieuw-voor-oud stellen wij voor om binnen het AOF budget op te nemen om twee programma's meerjarig incidenteel te bekostigen. Dit betreft € 9 miljoen voor het programma Energietransitie en € 5,8 miljoen voor het programma Werklocaties in oprichting. Hiermee vervallen de betreffende structurele budgetten op de begroting. Dekking voor deze voeding van het AOF is beschikbaar via het resultaat van de Jaarrekening 2023 waarvan nog bijna € 15 miljoen resteert.

Viering 80 jaar vrijheid

Dit Financieel Perspectief gaat over 2025 en verder maar wij maken een uitzondering voor het onderwerp 'viering 80 jaar vrijheid'. Bij het vaststellen van de MPB 2024-2027 heeft uw raad de motie 'Niet vergeten door te blijven herdenken' aangenomen. Hierin wordt ons college onder meer gevraagd om een overzicht op stellen van de plannen en de daarbij behorende kosten voor het herdenken van 80 jaar vrijheid in 2025. Dit is één van de voorstellen onder onontkoombaar. De kosten hiervoor ramen wij op € 1.085.000. Om de voorbereiding vroegtijdig te kunnen starten is hiervoor in 2024 € 268.000 nodig. De overige € 817.00 valt in 2025.

In 2024 is met deze uitgave geen rekening gehouden. Wij stellen voor de kosten te dekken door een bijdrage uit de post voor onvoorziene uitgaven (programma 4), deze post aan te vullen uit de algemene reserve en hiervoor begrotingswijziging 2024-22 vast te stellen.

Hoofdlijnenakkoord PVV/VVD/NSC/BBB

Op 16 mei jl. is door de informateurs het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028 van PVV, VVD, NSC en BBB aan de Tweede Kamer aangeboden. In [bijlage 5](#) treft u een korte analyse aan van de financiële implicaties van het akkoord. Naar verwachting zal het nieuwe kabinet na de zomer, parallel aan de Miljoenennota 2025, een uitgewerkt regeerakkoord presenteren.

Risico's

Het risicoprofiel van de Jaarrekening 2023 is het meest recente. De daarin gekwantificeerde risico's zijn lager in omvang dan in de MPB 2024-2027. Bij het opstellen van de MPB 2025-2028 worden de

risico's opnieuw geactualiseerd en nemen we ook de besluitvorming over Nieuw-voor-oud mee, zoals de voorstellen die onder 'anders omgaan met risico's en kansen' zijn opgenomen.

In de begroting bestaand beleid 2025-2028 en in het huidige risicoprofiel houden we rekening met het in 2025 en 2026 niet volledig kunnen realiseren van de ombuigingstaakstelling op jeugdzorg van respectievelijk € 4,5 miljoen en € 10 miljoen. Dit laatste bedrag is structureel in de MPB 2024-2027 opgenomen. Het realiseren van deze taakstelling wordt een flinke opgave zolang de haalbaarheid van de maatregelen in de landelijke Hervormingsagenda jeugdzorg niet duidelijk is.

Zoals bekend ramen we met ingang van de MPB 2023-2026 voor onze investeringen (bijvoorbeeld in Stadmaken en stedelijke mobiliteit) 50% van de kapitaallasten met de aanname dat sprake zal zijn van vertraagde uitvoering. Die vertraging doet zich inderdaad voor, maar desalniettemin hebben we hier te maken met een oplopend risico.

Tot slot

Met de eerder aangeleverde stukken Nieuw-voor-oud, dit Financieel Perspectief, en de midterm review in de bijlage geven we uw raad een totaalpakket aan stukken ten behoeve van de voorjaarsbesluitvorming. Vervolgens landt die besluitvorming na het zomerreces in de MPB 2025-2028. Die MPB gaat een definitief beeld geven voor 2025 en inzicht bieden in de daaropvolgende jaren. Als het gaat over de latere jaren dan blijft onze financiële positie uitdagend. In de MPB van vorig jaar gaven we aan dat er een tweede ronde Nieuw-voor-oud nodig zal zijn, en de huidige cijfers bevestigen dat beeld. In de MPB komen we daartoe met een voorstel over de precieze invulling en omvang van die tweede ronde.

Bijlage 1

We zijn aan de slag!

Op 20 april 2022 tekenden de fractievoorzitters van de coalitiepartijen VVD, Lokaal Apeldoorn, GroenLinks, SGP en SP het coalitieakkoord 'Handen uit de mouwen en aan de slag!' Nu we halverwege deze coalitieperiode zijn is het goed om het coalitieakkoord te evalueren. Dat noemen we een midterm review.

Het coalitieakkoord kent Brede Welvaart als kapstok. Dat duiden we in het coalitieakkoord langs drie categorieën; samenleving en welzijn, inkomen en arbeid en gezondheid en leefomgeving. Kijken we nu naar die drie categorieën dan zien we dat er veel stappen zijn gezet de afgelopen jaren.

Met die stappen zijn we hard op weg zijn om onze ambities waar te maken en de grote opgaven waar we voor staan aan te pakken. We liggen op koers, groeien gestaag richting minimaal 180.000 inwoners en werken aan een sterke samenleving waar iedereen fijn en veilig kan wonen en werken, of het nu in de stad of in een van onze prachtige dorpen is.

Samenleving en Welzijn

Onderwerpen als inclusie, preventie en (jeugd)zorg hebben een belangrijke plek gekregen in onze actieplannen. Actieplannen waarmee het verschil maken in het leven van onze inwoners. Daarnaast hebben we bijvoorbeeld door de extra inzet op het gebied van spelen en bewegen en ontmoeten ingezet op onze sociale basis. Apeldoorners zijn, zo weten we uit het onderzoek Buurtbelever (2023) positief over het wonen in hun buurt of dorp.

Inkomen en arbeid

Het aantal banen in Apeldoorn groeit, en het aantal opleidingsplekken neemt toe. We versterken de samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderwijs, zowel lokaal als regionaal. Dat is goed voor onze economie. Maar we zijn er ook voor de mensen die daar (nog) niet van profiteren, bijvoorbeeld met het actieplan armoede waarin we via de armoedeaanpakkers een beter contact hebben met onze inwoners over armoedebestrijding en ondersteuning.

Gezondheid en leefomgeving

De afgelopen jaren hebben we via het AOF stevig ingezet op onze leefomgeving. Met de ontwikkeling in het BSK-gebied als belangrijkste onderdeel, en bijvoorbeeld de recente toekenning van de WBI voor de Kanaalzone Noord als nieuwe grote stap in de ontwikkeling van 1.650 woningen. Naast de ontwikkeling van nieuwe woningen werken we ook aan de verduurzaming en vergroening van bestaande dorpen en wijken, met bijvoorbeeld het warmtenet in Kerschoten en het NIKA-beleid. In het kader van gezondheid werken we aan transformatie plannen om ombuigingen van zorg naar gezondheid te komen.

Kort en goed; de afgelopen jaren hebben we veel geïnvesteerd in de Brede Welvaart van Apeldoorn. Investeren in de zorg voor onze inwoners jong en oud, in een aantrekkelijke en goed bereikbare binnenstad, in groene schoolpleinen en meer plekken voor spelen en bewegen, in GEUS en in de ontwikkeling van het BSK gebied. In dat soort ontwikkelingen zien we dat investeren loont en dat we door moeten gaan met onze ambitieuze agenda, zoals opgenomen in bijvoorbeeld de omgevingsvisie of de kadernota maatschappelijke ontwikkeling.

Bij dat coalitieakkoord zat een bijlage met een groot aantal acties. Deze bijlage, met als titel 'We gaan aan de slag' bood de vertaling van onze ambities in concrete acties.

Hieronder ziet u alle acties terug. In volgorde zoals ze ook bij het coalitieakkoord zijn gepresenteerd. Daarbij hebben we, als college, gekeken welke acties al zijn uitgevoerd, afgerond of nog steeds gaande zijn. De duiding hiervan is via de legenda zo simpel mogelijk gehouden. Daarnaast is nog een extra toelichting opgenomen in de rechterkolom.

Legenda	
	in uitvoering
	afgerond
	afgerond maar doorlopend
	nog op te pakken / niet opgepakt

Samenleving en welzijn

1. Geen bezuinigingen in het sociaal domein als doel. We zoeken naar efficiënte en effectieve zorg via preventie, normalisering en integraliteit. Ons streven is om met minder aanbieders in de zorg te werken.

2. We maken een armoedebestrijdingsplan; ook in het kader van de periode na corona, energiearmoede, dakloosheid (taak en rol Omnizorg) enz. Inclusief schuldhulpverlening voor inwoners en ondernemers.

3. We maken Uitvoeringsplannen voor de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling, met oog voor alle leeftijdsgroepen.

4. We stimuleren samenwerking in de zorg en maken optimaal gebruik van de ruimte binnen de AVG.

Toelichting

Bij Jeugdzorg en Wmo werken we inmiddels met minder aanbieders. Degene die geen cliënten bij ons hadden zijn afgevallen.

Armoedebestrijdingsplan is in uitvoering. Specifiek over het thema Dakloosheid kan nog worden aangevuld dat er een plan van aanpak op dit thema verschijnt in de tweede helft van 2024.

Uitvoeringsplannen worden niet gemaakt. Wel zijn er actieplannen.

Mee gestart binnen IZA GALA en Stamtafel Veiligheid en Zorg.

5. We gaan sturen op preventie waarbij we de eigen verantwoordelijkheid, de rol ouders/verzorgers en de rol van het onderwijs benadrukken.

In MPB 2023-2026 opgenomen. Staat bovendien in de verschillende actieplannen

6. We staan een gebiedsgerichte / buurtgerichte aanpak voor met een rol voor Samen055.

De doorontwikkeling van Samen055 wordt kort na het zomerreces aan de raad nader toegelicht.

7. Verslavingszorg: tegengaan van verslaving (alcohol, drugs, gokken). Speelautomatenhallen beperken en ruimte bieden aan een kwalitatief goed casino.

Blijft een continu aandachtspunt, bijvoorbeeld via preventie en handhavingplan alcohol.

8. We streven naar een verdubbeling van het aantal plekken in de openbare ruimte voor spelen en ontmoeten voor iedereen, zodat we eenzaamheid tegengaan. We beginnen met een investering van 2 miljoen euro eenmalig.

In de begroting hebben we hiervoor eenmalig 2 mln euro ter beschikking gesteld. Uitvoeringsprogramma voor 2023-2024 is gemaakt.

9. We onderzoeken hoe we de professionals in het primair en voortgezet onderwijs kunnen ondersteunen in het kader van preventie.

Dit is verwerkt in het Actieplan Jeugdzorg en Onderwijs, bijvoorbeeld via actie 10 'we breiden vanaf schooljaar 2023/2024 de ondersteuning tussen thuis-school-hulp uit.

10. We gaan in gesprek over de rol van de overheid, (zorg)partijen en inwoners in het sociaal domein (rolduidelijkheid).

Gesprek gevoerd, maar blijft aandachtspunt. Voorbeelden zijn 'Heb je een idee, doe er wat mee.' En 'Praat vandaag over morgen'.

11. We brengen in de jeugdzorg een transitie tot stand om de knelpunten op te lossen op basis van eerdere onderzoeken en ervaring.

De transitie in de jeugdzorg vindt op verschillende plekken plaats. Via de hervormingsagenda Jeugd op landelijk niveau en via het actieplan Jeugdzorg en Onderwijs op lokaal niveau.

12. We gaan meer sturen op de rol van het Centrum voor

Dit is meegenomen in de doorontwikkeling Samen055,

	Jeugd en Gezin (CJG) en maken daar nieuwe afspraken over.	en heeft ook relatie met actieplan Jeugdzorg en Onderwijs.
	13. We gaan stevig sturen op het uitgangspunt van één regisseur per gezin.	Dit is een continu aandachtspunt wat onder meer terugkomt in het actieplan Jeugdzorg en Onderwijs.
	14. Ondersteuning en zorg moet efficiënt en effectief. Maar altijd met oog voor de behoefte van onze inwoners.	Inzet vindt plaats via IZA GALA
	15. We helpen onze inwoners bij het aanvragen van landelijke en lokale regelingen.	Dit doen we onder andere via Samen055.
	16. We geven aandacht voor laaggeletterdheid onder onze inwoners bij onderwijs, ondernemers en onze eigen dienstverlening.	In het activiteitenoverzicht inclusie hebben we een aantal acties opgenomen in het kader van toegankelijke taal (project 'taal van de stad'). Verder is er aandacht voor in het actieplan Jeugdzorg en Onderwijs
	17. We versterken en intensiveren respijtzorg en mantelzorg, in samenhang met daginvulling.	Structurele middelen in MPB opgenomen. We hebben hier extra aandacht voor, bijvoorbeeld ook richting bedrijven/werkgevers.
	18. We willen beter zicht hebben op het effect van de zorg. Bijvoorbeeld door onafhankelijke monitoring.	Monitor Sociaal is inmiddels op een aantal onderwerpen beschikbaar, en er wordt gewerkt aan verdere verbreding.
	19. Apeldoorn blijft een regenbooggemeente. We blijven vol inzetten op mensenrechten, het tegengaan van discriminatie, racisme en uitsluiting.	Dit is verwerkt in het activiteitenoverzicht Inclusie en is verwerkt in een convenant met het ministerie van OCW.
	20. We geven het goede voorbeeld en zetten in op het tegengaan van polarisatie en het bevorderen van respect in de samenleving.	Dit is opgenomen in het activiteitenoverzicht inclusie en wordt via verschillende acties uit dat activiteitenoverzicht uitgedragen. Nadrukkelijk niet alleen door de

	21. We pakken fraudeurs in de zorg keihard aan.	gemeente, maar door alle betrokken instanties en individuen.
	22. Op basis van inkoopvoorwaarden werken wij samen met aanbieders die een nette en gezonde bedrijfsvoering voeren (geen woekerwinsten).	De aanpak van zorgfraude is als één van de opgaves geprioriteerd binnen het Programma Integrale Veiligheid 2023-2026. Dit heeft geresulteerd in een actieplan om zorgfraude zowel preventief (zorgdomein) als repressief (veiligheidsdomein) aan te pakken.
	23. We onderzoeken de toekomstige rol van en de samenwerking met Accres.	We geven voortdurend uitvoering aan dit punt via GRIP op Inkoop en het VMOI certificaat.
	24. We zetten meer in op de positie en de waardering van vrijwilligers.	In 2024 maken we een nieuw DVO voor Accres, daarin worden de taken van Accres aangepast.
	25. We stimuleren brede sporttoernooien en culturele activiteiten.	Blijft een continu proces en punt van aandacht.
	26. We behouden het Zwitsalterrein als watergebonden evenementenlocatie en onderzoeken waar we een nieuw evenemententerrein kunnen realiseren.	Paleisweekend was een succes.
	27. We evalueren en herijken zo nodig de locatieprofielen.	Zwitsalterrein blijft behouden, Nota evenementen is vastgesteld, genoemd onderzoek moet nog wel starten.
	28. We zetten blijvend in op grote landelijk (topsport)evenementen met side events in de buitenruimte en een koppeling naar	Loopt via kadernota evenementen 2024.
	28. We zetten blijvend in op grote landelijk (topsport)evenementen met side events in de buitenruimte en een koppeling naar	In MPB 2023-2026 opgenomen. Enkele voorbeelden van dergelijke evenementen zijn EK Baanwielrennen 2024, EK Beachvolleybal 2024, EK

breedtesport, met name buitensport.

volleybal onder 22 2024 en EK indooratletiek 2025.

29. We gaan meer gebruik maken van het Kanaal. We zetten in op meer levendigheid, die de bevaarbaarheid niet blokkeert.

Op het Zwitsalterrein willen we de mogelijkheid voor een watergebonden evenemententerrein behouden. Zie nr. 26 hierboven.

30. We gaan met onze grote culturele instellingen in gesprek hoe zij een meer passende rol kunnen spelen in onze veranderende samenleving.

We zijn en blijven in gesprek. In de nieuwe (concept) nota cultuur en erfgoed 2025-2030 is dit nog eens nader geconcretiseerd.

31. We onderzoeken of schoolgebouwen en -pleinen effectiever gebruikt kunnen worden voor de buurt.

In het nieuwe integrale huisvestingsplan (IHP 2024-2039) zijn de uitgangspunten voor gebruik vastgesteld, samen met het onderwijs.

32. We zetten vaart achter het verduurzamen/vergroenen van schoolpleinen.

In MPB 2023-2026 opgenomen. Implementatie vindt plaats en schoolpleinen worden opgeleverd.

33. We hebben de intentie om budget toe te voegen ter vervanging van de toplaag van kunstgrasvelden. Bij voorkeur gaan we terug naar gras.

In MPB 2023-2026 opgenomen en ook in voorkeursscenario Nieuw voor Oud is dit voornemen bekrachtigd door de stoppen met het ondersteunen van het bekostigen van de aanleg van kunstgrasvelden.

34. We gaan de publieksruimtes in het stadhuis gebruiken voor exposities van Apeldoorners.

Inmiddels vinden er regelmatig exposities plaats op de eerste verdieping. Na aanpassing entree volgt ook de burgerzaal.

35. We steunen het initiatief van het realiseren van een buitenpodium bij Orpheus.

Het buitenpodium Orpheus is gerealiseerd met een tijdelijke omgevingsvergunning voor 5 jaar. In de tussentijd wordt een permanente regeling voorbereid.

36. We doen onderzoek naar (sport)accommodaties: we willen een gelijk speelveld creëren tussen huur en eigendom, ook in relatie tot

Dit onderzoek is eind 2024 gereed, dan komt het college ook met nieuw sportaccommodatie beleid.

andere verenigingen.

37. We benutten kansen om een toonaangevende culturele partij/evenement naar Apeldoorn te halen.

In MPB 2023-2026 opgenomen en past binnen evenementennota. Implementatie vindt plaats..

38. Voor de zomervakantie 2022 maken we consequenties inzichtelijk van de optie om in het nieuwe zwembad een 2x25 meter multifunctioneel bad te realiseren zonder noemenswaardige hogere investering behalve indexering en geen vertraging in de realisatie.

Besluitvorming in raad is positief afgerond. Gunning aanbesteding design&build en kredietverlening zwembad idem. Realisatiedatum wijzigt niet.

39. We onderzoeken de mogelijkheid van een nieuwe turnhal.

Het locatieonderzoek is inmiddels afgerond en aan de raad verzonden. Nog voor de zomer 2024 maakt het college de kosten inzichtelijk opdat dit in de MPB2025-2028 kan worden verwerkt.

40. In het geval dat de opvang aan de Deventerstraat, na monitoring en akkoord van de raad, is doorgesloopt naar 600 personen (bestaand beleid), zetten we in op kleinschalige opvang op andere locaties (mogelijk ook in de dorpen).

Monitoring is nog niet afgerond.

41. We planten extra tiny forests.

Eerste nieuwe tiny forests zijn in 2023 gerealiseerd.

42. Vitaliteitsagenda's combineren we met gebiedsvisies.

Blijft een lopend proces.

43. We gaan met onze agrariërs praten over hun toekomst.

In het kader van het opstellen van Actieplan Landbouw is uitvoerig gesproken met onze agrariërs. Dit blijft ook na het opleveren van het actieplan een aandachtspunt.

44. We investeren in het Living lab Uddel.

Living lab is onderdeel van gebiedsproces GEUS. Gebiedsproces loopt met grote betrokkenheid vanuit Apeldoorn.

45. We geven meer ruimte voor het bouwen van goedkopere woningen in de dorpen.

Maakt onderdeel uit van het, nog vast te stellen, wegingsmodel dorpen en buitengebied, waarbij extra punten kunnen worden gescoord bij de bouw van meer goedkopere woningen.

INKOMEN EN ARBEID

1. Samen met het bedrijfsleven en het onderwijs willen we minimaal 1.000 mensen omscholen richting technische beroepen in het kader van de energietransitie.

Gezamenlijke interventies moeten bijdragen aan meer (zij)instroom in technische beroepen. Vanuit de gemeente zetten we in op verbinden van relevante partijen en stimuleren en faciliteren we bijbehorende activiteiten als New Tech Festivals, inloopochtenden op het NewTechPark en de vestiging van het Transitiehuis in Apeldoorn.

2. Samen met de instellingen voor de gezondheidszorg en het onderwijs willen we minimaal 1.000 mensen omscholen ten behoeve van de zorg.

Gezamenlijke interventies moeten bijdragen aan meer (zij)instroom in de zorg. We zetten in op het verbinden van partners in de zorg via het Regiotafel Human Capital Zorg en Welzijn. We leggen de koppeling naar het integraal zorgakkoord. Lucrato ontwikkelt voorschakeltrajecten en activiteiten gericht op zijinstroom.

3. We stimuleren en versterken het combineren van leren en werken voor het MBO.

Onderwerp van gesprek met het MBO. Waarbij we onder andere werken met doorstroomteams en stimuleren stageplekken via onze economische koers (zie ook nr. 12 hieronder)

4. We zetten meer in op lokaal aanbesteden.

Zie het MVOI certificaat en Grip op Inkoop.

5. Bij aanbestedingen kennen we een hogere waarde toe aan ondernemers die maatschappelijk verantwoord ondernemen (impact ondernemen).

Zie het MVOI certificaat en Grip op Inkoop.

6. We gaan in overleg met Lucrato over hun rol in het bevorderen van arbeidsparticipatie.

Onderzoek loopt, wordt 2^e helft dit jaar uitkomst verwacht.

7. We zetten in op regelluwe bijstand waarin vertrouwen in onze inwoners centraal staat.

We verwerken het adagium 'werken vanuit vertrouwen' continu in onze werkprocessen. Ook in het kader van Nieuw voor Oud zijn hier voorstellen voor gedaan.

8. We verbeteren het binnenklimaat in schoolgebouwen.

Wordt doorlopend in samenwerking met de onderwijskoepels uitgevoerd.

9. We zetten in op de ontwikkeling van een levendige en dynamische campus in de spoorzone.

Binnen de ontwikkeling van Veldhuis werken we aan campusontwikkeling. Het lerend district wordt een ontmoetings- en ontwikkelplek in Apeldoorn. Met opleidingsfaciliteiten voor doorlopende leerlijnen en nieuwe onderwijsvormen. Clusters van bedrijven, start ups en kennisinstellingen die elkaar inspireren. Inclusief studentenhuisvesting en leisure.

10. We geven een financiële impuls aan het NewTechPark (1 miljoen) en het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering (2 miljoen).

In MPB 2023-2026 opgenomen. Op basis van de ontwikkelplannen van NewTechPark zijn voor 2023 en 2024 de eerste tranche van de financiële impuls toegekend.

11. We kijken kritisch naar bovenwettelijke regels voor onze inwoners en ondernemers en schalen af waar kan.

We hebben een thema/omgevingsplan in voorbereiding om het vergunningsvrijbeleid onder de omgevingswet uit te breiden. Dat geldt zowel voor onze inwoners als ondernemers.

12. In samenwerking met onderwijs en ondernemers stimuleren we extra stageplekken.

Doorlopende inspanning om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te versterken. Voorbeeld: door de al genoemde financiële impuls NewTechPark vergroten we het aantal stages, opdrachten en leerwerkplekken.

13. We versterken onze lobby bij de provincie, de rijksoverheid, Europa en de euregio.

We investeren fors in tijd en capaciteit inzake lobby. Dit zodat onze lokale en regionale belangen in een vroegtijdig stadium onder de aandacht worden gebracht bij onder andere overheden. Een voorbeeld zijn de recente regiodeals Veluwe en Stedendriehoek.

14. We ontwikkelen vier Clean Energy Hubs.

Een Quick Scan van potentiële locaties is voor het zomerreces van 2024 gereed.

15. We stimuleren een warmtepompplan via werkgevers en gaan daarover in overleg met de belastingdienst (vergelijkbaar met fietsenplan).

In het nationale hoofdlijnenakkoord is aangekondigd dat de verplichting tot een warmtepomp vervalt. Er bestaan meerdere vrijwillige regelingen voor werkgevers en werknemers (zoals het nationale hybride warmtepompplan, goedgekeurd door de belastingdienst.)

16. We onderzoeken of we lokale ondernemers met voorrang groeimogelijkheden kunnen bieden op nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen.

Het programma Werklocaties is in voorbereiding, waarbij we in de uitgiftestrategie uitwerking geven aan de positie van lokale ondernemers met een ruimtevraag.

17. De Economische Alliantie Apeldoorn (samenwerking ondernemers, onderwijs en overheid) gaan we door ontwikkelen en we organiseren een Groot Werkgeversoverleg.

Het strategisch netwerk is in 2022 gestart als opvolger van de EEA. In het strategisch netwerk zijn ondernemers, culturele- en maatschappelijke organisaties en overheid vertegenwoordigd.

18. We ontwikkelen Ecofactorij 2 en 3 en reserveren daar

Ecofactorij 3 is 'De Kar'. Ontwikkelplan en grondexploitatie Eco2 zijn

	middelen voor.	aan de raad voorgelegd. De kar maakt onderdeel uit van de planvorming Zuidrand.
	19. Geen verdere verruiming van winkeltijden op de zondag. Andere dagen en tijden zijn bespreekbaar.	Hier wordt doorlopend invulling aan gegeven.
	20. We zetten in op het behoud van een goede mix aan milieucategorieën in Apeldoorn.	Dit maakt onderdeel uit van het in voorbereiding zijnde programma werklocaties.
	21. We versterken Ondernemen055 en stellen daar middelen voor beschikbaar	We zijn voornemens om Ondernemen055 onder te brengen bij inapeldoorn.nl om zo synergie te creëren en versnippering van informatie te voorkomen.
	22. We breiden de functionaliteit van de stadspas verder uit.	Via een raadsbrief is de gemeenteraad op 4 juli 2023 geïnformeerd over de doorontwikkeling van de stadspas. In de MPB 2024-2027 zijn hier vervolgens middelen voor beschikbaar gesteld.
	23. We ondersteunen de ontwikkeling van elektrisch vliegen op Teuge.	Vooralsnog geen vraag vanuit de markt.
	24. We stimuleren blurring: het mengen van functies als horeca en detailhandel in één pand.	Blurring gaat mee in de functiekaart/omgevingsplan voor de binnenstad.
	25. We streven naar gecombineerde belastingaanslagen voor ondernemers.	We gaan in gesprek met partijen als Tribuut over de haalbaarheid van gecombineerde belastingaanslagen voor ondernemers per 2026.
	26. We versterken de levendigheid rondom het marktplein.	Het actieplan binnenstad is in voorbereiding, evenals locatieprofiel Marktplein.
	27. We geven meer plaats en ruimte voor terrassen, ook in de winter.	Het nieuwe terrassenbeleid wordt binnenkort aan de raad voorgelegd met de intentie

28. We zoeken de samenwerking met andere grote werkgevers in de gemeente om een gezamenlijk traineeprogramma op te zetten.

om per 1 januari 2025 in te voeren.

We zijn in gesprek met andere grote werkgevers en netwerksamenwerkingen om de mogelijkheden te onderzoeken voor het opzetten van een gezamenlijk traineeprogramma.

GEZONDHEID EN LEEFOMGEVING

1. We zetten in op maatwerk en zoeken samenwerking met de agrarische sector naar toekomstperspectief, in lijn met de startnotitie Veehouderij.

Dit is onderdeel van het actieplan Landbouw dat eind vorig jaar geaccordeerd is door de raad.

2. Meer bomen langs (invals)wegen en pleinen (lanenstructuur).

Heeft doorlopend onze aandacht.

3. We maken een integrale stikstofstrategie en stellen voor de uitvoering middelen beschikbaar.

De notitie Stikstofaanpak gemeente Apeldoorn is vastgesteld. De raad is via een brief dd 30-11-23 geïnformeerd.

4. We bevorderen biodiversiteit en voegen daarvoor onder andere diverse soorten groen toe (struiken, bloemen, enzovoort)

Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie en Natuur 2024-2027 is vastgesteld door college in april 2023. Implementatie loopt.

5. We stimuleren tegelwippen en het afkoppelen van regenwater ten gunste van afwatering en groen.

Apeldoorn doet mee aan het NK tegelwippen en heeft een operationele tegeltaxi. Akoppelen en regeling groene daken loopt ook, inclusief subsidieregeling.

6. We zoeken naar mogelijkheden om water vast te houden voor tijden van droogte op de Veluwe.

Maakt onderdeel uit van het vastgestelde programma voor de Veluwe en de daaraan gekoppelde uitvoeringsagenda 2023-2026 (o.a. herstel natuurlijk watersysteem).

7. We onderzoeken of vergroening van panden, bijvoorbeeld verticaal groen, opgenomen kan worden in beleid. Daarbij is het wenselijk dat vergroening en verduurzaming in de afweging waar nodig voorgaat op welstand.

NIKA-beleid is in november 2023 vastgesteld door het college. Subsidieregeling is in de maak (middelen zijn in MPB opgenomen)

8. We actualiseren de positie van de groene mal binnen ons ruimtelijk beleid.

Opdracht van 'Groene Mal naar groen-blauw casco' is door college vastgesteld eind 2023. Naar verwachting gereed Q3 2024.

9. We stimuleren natuur-inclusief bouwen en nemen het op in prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersbelangenorganisaties. We hebben daarbij oog voor de stapeling van eisen in relatie tot de kosten.

Zie ook hierboven (nr. 7). Een NIKA-subsidieregeling is in concept gereed. Middelen zijn in de MPB 2023-2026 opgenomen. SoortenManagementPlan (SMP) is in werking.

10. Meer geld voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte om een passend niveau te waarborgen in elke wijk, dorp en buurt.

Dit is geregeld middels het SAMP.

11. We experimenteren met het gebruik van waterstof bij het verwarmen van gebouwen.

College heeft op 1 november 2022 ingestemd met de notitie 'Rolneming bij Waterstofprojecten'. Er is nog geen concreet experiment gestart.

12. We stimuleren de realisatie van een waterstoftankstation door lokale ondernemers. Het tankstation moet ook toegankelijk zijn voor particulieren.

Inmiddels hebben 4 partijen zich bij ons gemeld. Vraag is wel of waterstof de toekomst krijgt voor particulier vervoer.

13. We stimuleren duurzame vormen van terrasverwarming. Het doel is om terrasverwarming op gas af te bouwen.

Duurzame terrasverwarming is gestimuleerd door een subsidie "sit and heat" (energiebesparende warmtekussens). Zo'n 15 horecabedrijven hebben hiervan gebruik gemaakt.

14. We zetten een Aanjaagteam versnelling woningbouw op (inclusief lobby en subsidie).

We hebben een woondeal gesloten met de Rijksoverheid en krijgen middelen om te versnellen, zoals de woningbouwimpuls.

15. We zetten in op oplossingen om de woningmarkt vlot te trekken en het tegengaan van uitwassen. Bijvoorbeeld met een zelfbewoningsplicht en het stimuleren van doorstroming.

Maakt onderdeel uit van de uitwerking van het Volkshuisvestingskader. Woningmarktinstrumentarium wordt verder uitgewerkt.

16. We maken (tijdelijke) innovatieve huisvestingsconcepten mogelijk om de huidige woningnood te verminderen. Zoals tiny houses, (pré)mantelzorgwoningen, wonen in achtertuin van 1e graads familie, enzovoort.

We stimuleren allerlei vormen van huisvestingsconcepten, waaronder wonen in de achtertuin. Zie huisvestingskader.

17. We realiseren meer plekken voor woonwagenbewoners en kermisexploitanten, met aandacht voor leefbaarheid.

We creëren extra plekken voor zowel woonwagenbewoners (Laan van Zodiac) als kermisexploitanten (bijvoorbeeld Zwaansprengweg)

18. Indien mogelijk brengen we hoogspanningskabels ondergronds.

In de wijk De Maten gaan we in 2025 starten met het ondergrond brengen van de kabels. In 2027 willen we dit in Zuidbroek/Osseveld doen

19. We maken een functiekaart om meer grip te krijgen op verschillende bestemmingen in stad.

Voorafgaand aan het maken van de functiekaart binnenstad worden momenteel de gebiedsprofielen opgesteld. De functiekaarten zijn input voor het later op te stellen omgevingsplan.

20. Er komt een voortoets voor initiatiefnemers waardoor ze sneller weten wat wel of niet kan op een locatie.

Met de invoering van het wegingsmodel en de implementatie ervan, komt de PPI te vervallen en wordt het proces versneld.

21. We gaan onze regelgeving actualiseren op het gebied van onder andere archeologie, erfgoed en de verordening

Actualisering regelgeving archeologie, erfgoed is door college afgerond. Verordening groene balans

	groene balans. Daarbij is landelijke regelgeving het uitgangspunt.	loopt nog mee in onderzoeksopdracht Groen-Blauw-casco.
	22. We versnellen het bestuurlijke besluitvormingsproces en verkorten de doorlooptijd van initiatieven.	Met het nieuwe wegingsmodel wordt tegelijkertijd een belangrijke stap gezet in het versnellen en vereenvoudigen van de procedures.
	23. We maken gebruik van de nieuwe regelgeving om nieuwbouw voor eigen inwoners beschikbaar te stellen.	We maken gebruik van de vigerende wettelijke huisvestingsinstrumenten. Onderzoek loopt via de voorbereiding van de huisvestingsverordening.
	24. We onderzoeken de mogelijkheden om mensen met cruciale beroepen voorrang te geven op de (huur) woningmarkt in Apeldoorn als er tekort is aan die specifieke beroepsgroep.	In de PMA van 14-12-23 besproken dat eerst woningtoewijzing op basis van lokale binding wordt uitgezocht.
	25. We reserveren extra budget voor gemeentelijke projecten in verband met prijsstijgingen/inflatie.	Dit is verwerkt in de begrotingen van afgelopen jaren, maar blijft ook nu nog een aandachtspunt
	26. We gaan de Markthal op korte termijn realiseren.	De markthal is in februari 2024 in gebruik genomen. Een afrondende brief wordt in spoedig verstuurd.
	27. We starten een pilot rondom tijdelijke bewoning van arbeidsmigranten op terrein van bedrijven zelf, met oog voor de afhankelijke positie van werknemers.	We hebben een omgevingsvergunning afgegeven voor een pilot van 5 jaar op bedrijventerrein Malkenschoten. Hiervan is door de vergunninghouder nog geen gebruik gemaakt.
	28. We stellen meer budget beschikbaar om woningen te verduurzamen met praktische middelen zoals tochtstrips, led lampen en radiatorfolie en werken de voorwaarden nader uit.	Maakt onderdeel uit van het spoor 'besparen' in het programma Energietransitie 2023-2030 en bijbehorend actieplan 2023 c.q. 2024.

29. We leren van de huidige crises en kijken hoe we de organisatie met die kennis toekomstbestendig kunnen inrichten.

Er is nog steeds sprake van crises, waarbij we continu leren en ontwikkelen.

30. We versterken en investeren in de ondermijningsaanpak en criminaliteitsbestrijding.

Door de extra financiën die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld, heeft er een extra investering plaatsgevonden voor uitbereiding capaciteit.

31. Meer aandacht voor het tegengaan van straatintimidatie, subjectieve onveiligheid (straatverlichting).

Door campagnes op het gebied van straatintimidatie in te zetten, en bij diverse andere projecten aandacht te vragen voor de inrichting van de openbare ruimte i.r.t. veiligheid is bijgedragen aan de subjectieve veiligheid.

32. We gaan de Kadernota Veiligheid (IVA) passend maken en koppelen deze ook aan de portefeuille veiligheid.

Het Integraal Veiligheidsplan Apeldoorn (IVP) is voor 2023-2026 vastgesteld en is gekoppeld aan de portefeuille veiligheid.

33. Meer (digitale) wijkagenten, BOA's, jongerenwerkers, OVD- en BRP-medewerkers (kijken naar positie in Samen055) en inzet buurtbemiddeling.

Door hier uitvoering aan te geven werken we samen en treden we op als 1-overheid.

34. We onderschrijven de één-post gedachte voor de brandweer en het hoofdkantoor van de VNOG.

Inmiddels is het voorlopig ontwerp vastgesteld en het uitvoeringskrediet wordt betrokken bij de voorbereiding van de MPB 2025-2028.

35. We maken meer gebruik van (tijdelijk) cameratoezicht als dat nodig is.

Cameratoezicht kan tijdelijk worden ingezet, conform wet- en regelgeving.

36. We vergroten de weerbaarheid van inwoners als het gaat om digitale fraude via voorlichting.

Voorlichting heeft met name plaatsgevonden aan ouderen, jongeren en ondernemers.

37. We verbeteren de digitale veiligheid van onze eigen organisatie en stimuleren onze

Wordt doorlopend aan gewerkt door uitvoering van de iVisie en kennissessies met/bij externe partners.

partners om dat ook te doen.

38. We bestrijden mensenhandel, o.a. het tegengaan van loverboys en uitbuiting van prostituees.

Is in uitvoering, kwartiermaker ingesteld.

39. We stimuleren buurtpreventie, bijvoorbeeld via WhatsApp-groepen en AED-projecten.

Informatie over buurtpreventie wordt gegeven en ondersteund door middel van stickers en borden.

40. We gaan de mogelijke negatieve effecten en eventuele uitwassen van de handel in (soft)drugs tegen.

Deze actie maakt onderdeel uit van de aanpak ondermijning en georganiseerde criminaliteit (IVP). Toepassen bestuurlijke maatregelen, gesprekken met jongeren (preventief en repressief) en overige acties.

41. We geven meer aandacht aan problemen rond echtscheiding, huiselijk geweld en gezinshuizen. We hebben daarbij extra aandacht voor meer pleeggezinnen.

In het actieplan Jeugdzorg en Onderwijs wordt hier aandacht aan besteed. Bijvoorbeeld via acties 2 en 3.

42. We realiseren een Station Apeldoorn West.

We starten met deze ontwikkeling als woningbouw in West mogelijk wordt, in combinatie met een 3^e spoortunnel.

43. We zetten de eerste stappen om te komen tot de ondertunneling Laan van Spitsbergen en Laan van Erica.

Budget wordt naar verwachting opgenomen in de MPB 2025-2028. Gaat om budget vanaf 2028.

44. We gaan een pilot starten met de MAAS-app voor slimme mobiliteit oplossingen.

We starten met een parkeren en daarna volgt deelmobiliteit, vanaf 2024.

45. We zetten in op innovatieve oplossingen voor elektrisch laden en vergroten de beschikbaarheid van manieren om elektrisch te laden.

Valt samen met de ontwikkeling van de clean energy hubs (zie nr. 14 onder Inkomen en Arbeid)

	46. Uiterlijk in 2030 zijn er geen benzinescooters meer welkom in het centrum. Mogelijk via een inruilplan.	Stap 1 is de uitvoering van een goede 0-meting. We koppelen dit aan opgave Zero Emissie Services (ZeS).
	47. Op korte termijn maken we het Leienplein en de Nieuwstraat autovrij.	Dit pakken we op in twee stappen. Eerst de snelheid verlagen, daarna autovrij maken.
	48. Meer differentiatie in parkeertarieven (bijvoorbeeld 1 euro voor de avond).	Dit voorstel volgt op korte termijn en wordt naar verwachting meegenomen in de begroting 2025-2028.
	49. Talking traffic en ander oplossingen breder inzetten.	Uitvoering loopt via DMI vanaf 2024.
	50. We kijken welke parkeernorm past bij de verschillende gebieden, in plaats van dat we een gemeentebrede parkeernorm toepassen.	Deze is gecombineerd met nr. 48 hierboven.
	51. Om de bereikbaarheid van het centrum te verbeteren zetten we eerst in op een goede doorstroming van de ring.	Drie concrete oplossingen zijn de Tunnel Laan van Osseveld, een tunnel Laan van Erica en het verdubbelen Laan van Zevenhuizen.
	52. We voeren een gemeentebrede analyse uit en verbeteren de fietsverbindingen.	Doen we op lokaal niveau via onze nieuwe fietsvisie. Binnen de regio Stedendriehoek gaan we hier ook invulling aan geven.
	53. We versnellen de ontwikkeling van toeristische fietsroutes (inclusief MTB).	Ook dit wordt opgepakt in een nieuwe fietsvisie. Daarin wordt ook het MTB vignet meegenomen.
	54. We zetten in op slimme logistieke bevoorrading in het centrum. Bijvoorbeeld door het aanpassen van venstertijden voor bezorgers/bevoorrading.	We starten eerst met Zero Emissie Servies (ZeS).
	55. Bij ernstige verkeersgevaarlijke situatie gaan we de onderhoudsplanning opnieuw	Dit doen we via het Verkeersveiligheidsplan en het SAMP.

prioriteren.

56. We bevorderen de verkeersveiligheid rond scholen, speelplekken en (sport)verenigingen, instellingen.

Dit doen we via het Verkeersveiligheidsplan en het SAMP.

57. We geven prioriteit aan de ontsluiting van Zuidbroek.

Dit wordt in 2024 uitgevoerd via de nieuwe ontsluiting aan de Deventerstraat.

58. We zetten in de energietransitie in op besparen, lokaal opwekken en opslaan.

Is uitgewerkt in het programma Energietransitie 2023-2030 en de bijbehorende actieplannen 2023 c.q. 2024.

59. We laten geen nieuw biomassa installaties toe in Apeldoorn.

Er is geen nieuwe biomassa installatie bijgekomen in Apeldoorn.

60. We stimuleren (bedrijven)terreinen zelfvoorzienend te worden, bijvoorbeeld via smart grids.

Maakt deel uit van de Economische Koers en het programma Werklocaties, die beide in voorbereiding zijn. Concreet voorbeeld is de Smart Grid Apeldoorn Noord (onderdeel van de vorige regiodeal).

61. Zonneparken buitengebied uitvoering via integrale gebiedsvisies.

Gebiedsvisie Beemte Broekland is vastgesteld door het college in april 2024. Deze ligt nu bij de raad.

62. Windmolens willen we langs de A1 en A50 tot 300 meter (tiphoogte). Hierover starten we een lobby richting de provincie.

Lobby loopt. Er lijken inmiddels voorzichtige mogelijkheden te gaan ontstaan in afstemming met de provincie (stilstandvoorziening ivm wespandief).

63. We hechten waarde aan een goede balans tussen wonen, werken en energiemix in relatie tot de ambities in de afzonderlijke gebiedsvisies.

Blijvend aandachtspunt.

64. Participatie is voor ons van groot belang. Het moet mogelijk zijn dat inwoners

(Financiële) participatie is onderdeel van het programma Energietransitie

financieel mee profiteren van de opwek van energie. We gaan bedrijven, woningbouwcorporaties en organisaties stimuleren om gebruik te maken van (gemeentelijke) regelingen met betrekking tot de energietransitie.

2023-2030 en de bijbehorende actieplannen 2023 c.q. 2024.

65. We maken (landelijke) regelingen inzichtelijk voor inwoners en bieden begeleiding bij het maken van keuzes met betrekking tot energietransitie (energieloket).

Ook dit is onderdeel van en uitgewerkt in het programma Energietransitie 2023-2030. Concreet is het gemeentelijk Energiepunt geopend.

66. We onderzoeken vergunningsvrije aanleg voor kleinschalige hoeveelheid zonnepanelen op eigen grond.

Maakt onderdeel uit van het in voorbereiding zijnde thema omgevingsplan om vergunningsvrije onderwerpen uit te breiden.

67. We verruimen de mogelijkheden om monumentale en karakteristieke panden te verduurzamen.

We hebben een zonnepanelenregeling in 2023 vastgesteld. Die maakt het makkelijker om zonnepanelen op daken van monumenten, binnen beschermde gezichten en op beeldbepalende panden te plaatsen. Met de duurzaamheidsdienst binnen het Erfgoedfonds ondersteunen wij eigenaren in het verduurzamen van hun woning. Samen met de stichting Apeldoornse Monumenten (SAM) zijn cursusavonden over verduurzaming georganiseerd.

68. We komen snel met een Actieplan Energietransitie.

Actieplan 2023 en Actieplan 2024 zijn vastgesteld.

69. Ons uitgangspunt is dat nieuwbouw energieneutraal wordt opgeleverd.

Is onverminderd de ambitie (binnen de kaders van de wet).

70. We onderzoeken de meest effectieve manier van afval inzameling - rekening houdend

(Tussen)evaluatie recycleservice tot nu toe en een doorkijk naar 2025 heeft

met opvoedkundige waarden en gedane investeringen.

in oktober 2022 plaatsgevonden. Nieuwe evaluatie vindt plaats in 2025, waarbij het college dan opnieuw een afweging maakt.

71. We intensiveren de aanpak van zwerfafval bij containers en in bermen.

Vindt plaats. Maakt ook onderdeel uit van het punt hierboven en het daaraan door het college gekoppelde belang van handhaving. Motie 'Nudging' is in uitvoering.

72. We gaan voor 10.000 woningen met (hybride) warmtepompen in 2030.

(Autonome) groei van warmtepompen gaat gestaag richting dit streefgetal 2030.

AAN DE SLAG!

1. We creëren een investeringsfonds voor de ontwikkeling van de gemeente tot 2040 en hebben oog voor het behoud van ons weerstandsvermogen.

Het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds is sinds de MPB 2024-2027 een feit.

2. De omvang ambtelijk apparaat beweegt mee met omvang ambities om de realisatiekracht te versterken.

Ambtelijke organisatie veert mee met de omvang van de ambities en de uitvoering ervan.

3. In het aannamebeleid houden we rekening met diversiteit in de samenleving (breder dan inclusiviteit bijvoorbeeld door de inzet ervaringsdeskundigen, mbo, leeftijd, sociaal-economische status enzovoort).

In het sociaal jaarverslag doen wij jaarlijks verslag van onze vorderingen op dit gebied. In onze uitingen (extern) zullen we ook aandacht blijven geven aan diversiteit.

4. Onze dienstverlening wordt meer inwonergegericht. We gaan uit van ja, mits in plaats van nee, tenzij.

Zie hiervoor onze Visie op Dienstverlening uit 2023.

5. We gaan de dienstverlening optimaliseren, inclusief

Ook dit is terug te vinden in de Visie op Dienstverlening.

buitenlijnen.

Aanvullend werken we aan kanaalsturing 2024/2025.

6. Gemeente geeft het goede voorbeeld bij aanbestedingen als het gaat om duurzaamheid.

Dit doen we via MVOI certificering.

7. We zijn trots op onze hardwerkende en betrokken ambtenaren. De afgelopen jaren hebben zij door de Covid-crisis en daarna de Oekraïne-crisis extra inzet gepleegd. Daar willen we ze op een passende manier voor bedanken.

Personeelsfeest 2024 op de Zwitsal is in voorbereiding.

8. We leren van de huidige crises en kijken hoe we de organisatie met die kennis toekomstbestendig kunnen inrichten.

Zie hiervoor nummer 29 onder gezondheid en leefomgeving.

9. We zetten stevig in op samenwerking in de regio Stedendriehoek en de regio Veluwe.

De regio neemt een steeds belangrijkere positie in, hetgeen tot uiting komt in onze bijdrage zowel bestuurlijk als ambtelijke aan de regio in middelen en capaciteit.

Bijlage 2: Overzicht voorstellen onontkoombare ontwikkelingen

Nr.	Omschrijving	PH	Exploitatie uitgaven					Investerings					
			2025	2026	2027	2028	2029	2025	2026	2027	2028	2029	
1. Onontkoombaar													
Programma Samenleving													
1	Actualisatie prognose WMO inclusief kostprijsonderzoek	AP	1.870	2.674	3.351	6.975	6.975						
2	Actualisatie prognose Jeugd	HB	4.248	4.371	6.391	9.439	9.439						
3	Actualisatie en herstel indexatie budgetten onderwijshuisvesting	MW	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400						
4	Verbouwingsopgave Omnizorg	AP/SB/MW			pm	pm	pm		pm				
5	Tijdelijke huisvestingsopgave Omnizorg	AP/SB/MW	pm	pm									
6	Veiligheidscentrum - incidenteel - structureel	ND/PM/TH	3.200	1.000	1.000		650	650					
7	Vervangende nieuwbouw 5 brandweerkazernes	TH		325	565	650	650		2.500	7.500	7.500	2.500	
				pm	pm	pm	pm						
8	DVO Accres	MW	560	560	560	560	560						
9	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vastgoed incl. Accres	MW	500	500	500	500	500						
Programma Leefomgeving													
10	Marshoeve	MW	825										
11	Omgevingswet - extra kosten - dekking Rijk (2025) en restant budget (2026-2027)	PM/DH	635	555	555	555	555						
			-635	-555	-388								
12	Uitvoering en opvolging Wet Goed Verhuurderschap	TH/PM	116	116	116	116	116						
13	Brandveilig gebruik	ND	631	631	631	167	167						
14	Parkeren Apeldoorn West	AP			500	500	500			pm			
Programma Bestuur, inwoners en financiën													
15	80 jaar vrijheid (totaal € 1.085.000, waarvan € 268.000 in 2024 en € 817.000 in 2025)	TH/PM/HvdB	817										
16	Contributies	TH	150	150	150	150	150						
17	Verkiezingen	TH	120	120	120	120	120						
Bedrijfsvoering													
18	Verbeteren financiële informatie	HvdB	1.163	334	45	45	45			pm			
			pm	pm	pm	pm	pm						
19	Ophoging budget IT infrastructuur	MW	150	150	150	150	150						
20	Ophoging budget Microsoft	MW	175	175	175	175	175						
21	Ophogen schoonmaakbudget	MW	200	200	200	200	200						
22	Coördinerend installatieverantwoordelijke	MW	111	111	111	111	111						
23	Warme en koude dranken	MW	245	pm	pm	pm	pm						
Totaal onontkoombaar			16.481	12.817	16.132	22.463	22.463		2.500	7.500	7.500	2.500	0
- waarvan incidenteel			6.005	1.334	1.000	0	0						
- waarvan structureel			10.476	11.483	15.132	22.463	22.463						

Toelichting voorstellen onontkoombare ontwikkelingen

In bijlage 2 is de financiële uitwerking van de onontkoombare ontwikkelingen opgenomen.

1	Actualisatie prognose WMO inclusief kostprijsonderzoek
<p>Op grond van demografische ontwikkelingen (dubbele vergrijzing), de uitkomst van het kostprijs onderzoek reële tarieven en rijksbeleid (o.a. gedempte groei verpleeghuisbedden) stijgen in de komende jaren zowel de prijs- als volumecomponent (aantal inwoners met een voorziening) meer dan eerder geraamd. Dit vergt een aanvullend budget. Bij de bepaling van de volumegroei houden we al rekening met een gedeeltelijke demping van het financiële effect vanwege het mogelijk terugdraaien van de afgevlakte groei van de verpleeghuizen bedden zoals opgenomen in het Hoofdlijnenakkoord. Ook het voornemen van het rijk om het abonnementstarief per 1 januari 2026 af te schaffen en weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren hebben we verwerkt. Dit bovenop de taakstelling van ruim € 2 miljoen die hiervoor al in de begroting is opgenomen.</p>	
2	Actualisatie prognose Jeugd
<p>Het budget Zorg in Natura Jeugd is aangepast aan de nieuwe ontwikkelingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitkomst kostprijsonderzoek reële tarieven; • Verwerken demografische ontwikkeling nieuwe jaarschijf; • Extra kosten Jeugdbescherming (tarieven landelijk hoger vastgesteld); • Invoering essentiële functies / kleinschalige woonvoorzieningen. <p>Hierdoor stijgen in de komende jaren zowel de prijs- als volumecomponent. Dat vergt extra budget. Deze ontwikkelingen vinden plaats in de context van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd waarvan de insteek is om de kosten van de Jeugdzorg via een pakket aan maatregelen terug te dringen en kwaliteit in de Jeugdzorg te vergroten. De korting die het Rijk hiervoor op de Algemene Uitkering doorvoerde, is vertaald in een taakstelling voor Apeldoorn die oploopt naar € 10 miljoen. Deze taakstelling is opgenomen in de begroting en dient nog ingevuld te worden.</p>	
3	Actualisatie en herstel indexatie budgetten onderwijshuisvesting
<p>De hoge kostenstijging in de afgelopen jaren is onvoldoende verwerkt in de voeding van de reserve onderwijshuisvesting doordat die voor het onderdeel prijsstijging “bevroren” was op 2,5% per jaar. Dit terwijl over de afgelopen twee jaar de kostenstijging ruim 12% was. We passen de voeding daar nu op aan.</p>	
4	Verbouwingsopgave Omnizorg
<p>Een verbouwing van het gebouw Omnizorg is noodzakelijk vanwege technische en bouwkundige gebreken, beleidswijzigingen en huurderswensen. Een bouwteam heeft het voorlopig ontwerp uitgewerkt tot een definitief ontwerp met kostenraming. De kosten vallen hoger uit dan eerder begroot door planwijzigingen t.o.v. het voorlopig ontwerp. Die wijzigingen zijn doorgevoerd n.a.v. nadere gebouwininspecties, detailuitwerkingen, engineeringsslagen en voortschrijdend inzicht.</p> <p>Vorig jaar is in de begroting € 200.000 opgenomen voor de jaarlijkse kapitaallasten op basis van een eerste voorlopig ontwerp. Hierbij is ook een PM post opgenomen, omdat de plannen nog nader uitgewerkt dienden te worden. De verdere uitwerking leidt ertoe dat we de jaarlijkse kapitaallasten in de MPB 2025 -2028 willen verhogen. Aangezien het definitief ontwerp nog niet is vastgesteld, ramen wij hiervoor als aanvulling een PM post.</p>	

5	Tijdelijke huisvestingsopgave Omnizorg
---	--

De tijdelijke huisvestingsopgave zit in de voorbereidingsfase. Uit de groslijst met 55 opties liggen op dit moment nog twee opties voor, die worden uitgewerkt met (haalbaarheids)onderzoeken en participatie. Na de locatiekeuze starten we de vervolgpcedures, waaronder de aanbesteding van (container)units en de vergunningsprocedure.

Op basis van de huidige projectfase is geen goede kosteninschatting te geven. Vooruitlopend op Europese aanbesteding zijn kostenramingen opgevraagd. Daaruit komt een kosteninschatting, die hoger is dan de € 1,2 miljoen die momenteel is opgenomen in de begroting. Die raming is echter nog erg onzeker, vanwege onder andere de volatiele markt van units waarop de aanbesteding moet plaatsvinden, te treffen veiligheidsvoorzieningen en mogelijke maatregelen op gebied van overlast en milieu. Om die reden ramen we een aanvullende PM-post voor de tijdelijke huisvesting.

6	Veiligheidscentrum
---	--------------------

Met de bouw van het Veiligheidscentrum aan de Matenpoort verbeteren we de brandweezorg voor met name het noordoostelijke deel van Apeldoorn en garanderen we de brandweezorg voor de inwoners van Apeldoorn. Ook in de toekomst wanneer Apeldoorn verder groeit. Vanuit het Veiligheidscentrum wordt de basisbrandweezorg voor het stedelijk gebied van Apeldoorn centraal verzorgd, met ondersteuning van de vrijwilligersposten in Beekbergen en Ugchelen. De algemene dekking van de brandweezorg stijgt bij het centrale éénpostmodel significant ten opzichte van de huidige situatie. De brandweer is in staat om bij het overgrote deel van de uitrukken op tijd te komen.

7	Vervangende nieuwbouw 5 brandweerkazernes
---	---

De brandweerkazernes in Hoog Soeren, Loenen, Klarenbeek, Hoenderloo en Ugchelen zijn aan vervanging toe. Vier van de kazernes bereiken het einde van de technische levensduur in 2024/2025, de post in Hoenderloo in 2029. De VNOG heeft een blauwdruk voor de nieuwbouw van brandweerkazernes ontwikkeld, die voldoet aan de laatste wet- en regelgeving. Uit deze eerste inventarisatie is gebleken dat de blauwdruk voor de nieuwbouw van een brandweerkazerne op het merendeel van de locaties niet past.

8	DVO Accres
---	------------

Bij de start van de DVO van Accres in 2021 zijn uitgangspunten gehanteerd voor de stijging van de personeels- en schoonmaakkosten van Accres. De werkelijke stijging als gevolg van CAO- en prijsontwikkelingen is een stuk hoger. Dit kan door Accres niet opgevangen worden bij bestaande uitgangspunten. In 2024 is hier kritisch naar gekeken en is incidenteel gekozen voor een negatief begrotingsresultaat. Het structurele tekort bedraagt naar verwachting € 560.000 + pm. Bij de integrale afweging in september zal op basis van de meest recente info de pm post opnieuw beoordeeld worden.

9	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vastgoed incl. Accres
---	--

Het onderhoud van onze panden moet vierjaarlijks geschouwd worden om de onderhoudsconditie te meten. Van daaruit wordt een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. Voor alle gemeentelijke panden gebeurt dit in 2024, met eventueel een uitloop naar 2025. Dit betreft de panden waarvan het onderhoud door Vastgoedbedrijf of Accres wordt aangestuurd. De eerste resultaten bij een beperkt aantal panden geven een stijging van 15% of meer aan. Dit vraagt om een grondige analyse die inzicht geeft in de oorzaken van deze hogere kosten. We verwachten kort na de zomervakantie een completer beeld te hebben inclusief externe toets. Vooruitlopend op deze uitkomsten nemen we € 500.000 op als minimaal extra benodigd budget. Het risico van een structureel extra benodigd budget is de afgelopen jaren voorzien in het risicoformat bij MPB en Jaarrekening.

10	Marshoeve
----	-----------

In februari is de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van de Marshoeve en de bijgestelde verwachte financiële effecten. Deze financiële effecten zijn slechts in zeer beperkte mate beïnvloedbaar en afhankelijk van de juridische afwikkeling van de bedrijfsbeëindiging. Het onontkoombaar bedrag 2025 sluit aan op het onlangs vastgestelde plan van aanpak door het college (begin juni) en op korte termijn wordt gedeeld met de gemeenteraad (inclusief aangepaste raming). Kosten komen voort uit lopende acties.

11	Omgevingswet
----	--------------

Als gevolg van de invoering van de omgevingswet, loopt de omzetting van bestemmingsplannen naar omgevingsplannen door tot 2031. In lijn met het landelijk beeld, kost dat meer geld dan gemeenten hiervoor ontvangen vanuit het rijk. Er is op dit moment geen enkel signaal dat wijst op extra compensatie waardoor deze post als onontkoombaar wordt beoordeeld.

12	Uitvoering en opvolging Wet Goed Verhuurderschap
----	--

Sinds 1 januari 2024 heeft elke gemeente een meldpunt voor huurders met klachten of vragen over de regels uit de Wet Goed Verhuurderschap. Ook woningzoekenden kunnen hiervoor bij de gemeente terecht. Na een melding kan de gemeente doorverwijzen naar de bevoegde instantie of verder onderzoek doen en bijvoorbeeld in gesprek gaan met de verhuurder. Bij overtreding van de wet kan de gemeente een officiële waarschuwing geven, zodat de verhuurder de kans heeft om de situatie op te lossen. Ook kan de gemeente verdergaande maatregelen treffen. Het opvolging geven aan deze meldingen vraagt extra capaciteit. Dit zijn onontkoombare werkzaamheden die voorkomen uit de Wet Goed Verhuurderschap en is aanvullend nodig bovenop de in 2024 beschikbaar gestelde structurele middelen (€ 110.000) vanuit rijk voor uitvoering van deze wet.

13	Brandveilig gebruik
----	---------------------

Het toezicht houden van brandveilig gebruik is een wettelijke taak. Deze taak lag voorheen bij de VNOG. Doordat voor 2021 niet duidelijk was wie de toetsing van de brandveiligheid op zich nam, is hierin een grote achterstand ontstaan. Dit levert onrust en zorgen. Zorgen naar onder andere de kwetsbare, niet zelfredzame inwoners in de gemeente Apeldoorn. Sinds 2021 heeft de afdeling Preventie Toezicht en Handhaving (PTH) 1.5 fte beschikbaar om bezig te zijn met brandveilig gebruik aan de slag te gaan. Gedurende deze periode is gebleken dat dit aantal fte te weinig is en de risico's te groot. Extra inzet is noodzakelijk om de achterstand in te kunnen lopen.

14	Parkeren Apeldoorn West
----	-------------------------

Op grond van de uitspraak van de rechtbank hebben wij een resultaatsverplichting voor het realiseren van een structurele oplossing voor het overloopparkeren. Om hier invulling aan te geven, hebben we aanvullende afspraken gemaakt bovenop de huidige inzet van Accres, waardoor we de 75 grootste risico-dagen hebben afgedekt. Daarnaast is er incidenteel budget nodig voor projectkosten en advieskosten. Vanwege deze uitspraak is het nodig om ok na 2026 structurele ruimte in de begroting te reserveren. Omdat de definitieve oplossing nog niet bekend is, wordt voorgesteld vooralsnog uit te gaan van de huidige begroting van € 500.000 jaarlijks.

15	80 jaar vrijheid
----	------------------

De gemeenteraad heeft bij de behandeling bij de Meerjarenprogrammabegroting 2024-2027 een motie met betrekking tot het herdenken en het vieren van 80 jaar vrijheid in 2025 unaniem aangenomen. De kosten hiervoor ramen we op € 1.085.000. Dit bedrag is met name nodig voor de organisatie van activiteiten, voor de cofinanciering van samenwerkingspartners en voor het zichtbaar maken van het programma. Om de voorbereidingen vroegtijdig te kunnen starten, is hiervoor al in 2024 € 268.000 nodig. De overige € 817.000 valt in 2025.

16	Contributies	Deze post betreft het budget voor contributies van de VNG, G40, Fonds GGU, A&O fonds Gemeenten en Contributie Stedennetwerk. De kosten van deze contributies zijn tezamen dusdanig verhoogd dat het beschikbare budget circa € 150.000 te laag is.
17	Verkiezingen	Eerder is € 65.000 toegekend voor de formatie voor de organisatie van de verkiezingen. In de praktijk blijkt dit te weinig. Naast de incidentele formatie voor de organisatie en uitvoering (denk aan de tellers) voor de organisatie van de verkiezingen is er structurele formatie nodig. BMC heeft geadviseerd om de organisatie van de verkiezingen niet iedere keer projectmatig aan te pakken, maar een vast verkiezingsteam te vormen.
18	Verbetering financiële informatie	De financiële informatie wordt momenteel als onvoldoende ervaren. Om deze te verbeteren is een plan van aanpak opgesteld. Het bestaat uit korte termijn acties zoals het verbeteren van de informatie met quick wins en afronding van de opgaven uit de directiebrief. En uit meer lange termijn acties zoals de voorbereidingen voor de implementatie van een nieuw financieel systeem. Ook wordt de strategische financiële capaciteit bij F&C versterkt en wordt de VIC verstevigd. Hiertoe is € 1.163.000 (+ p.m.) in 2025 benodigd, € 334.000 (+ p.m.) in 2026 en € 45.000 (+ p.m.) vanaf 2027.
19	Ophoging budget IT infrastructuur	De prijsontwikkeling in de sfeer van de IT-infrastructuur is hoger dan waarmee bij de reguliere indexatie rekening is gehouden
20	Ophoging budget Microsoft	In de loop van 2024 dienen er extra Microsoft CIS-licenties te worden aangeschaft. De extra kosten hiervan bedragen € 175.000 per jaar. Er is onvoldoende ruimte in het budget om deze meerkosten te kunnen dekken.
21	Ophoging schoonmaakbudget	Als gevolg van de uitbreiding van gemeentelijke locaties en hogere (loon-)kosten dan toegepaste indexatie is er een structureel tekort ontstaan van € 200.000. Hogere kosten zijn veroorzaakt door hoge CAO-loonstijgingen en door nieuwe wetgeving, wat van invloed is op de manier van werken (denk aan het verplicht gebruiken van steigers en/of hoogwerkers).
22	Coördinerend installatieverantwoordelijke	Wetgeving geeft aan dat elke organisatie die eigenaar is van elektronische installaties over een installatieverantwoordelijke dient te beschikken. Hierdoor wordt invulling gegeven aan de verantwoordelijkheid van het management met betrekking tot een veilige werking van elektrotechnische installaties. Tevens wordt hiermee voorkomen dat het management bij een incident persoonlijk aansprakelijk is.
23	Warme en koude dranken	Het budget voor de warme en koude dranken is in het verleden niet structureel op niveau gebracht en bedraagt nu € 115.000. De kosten van het huidige contract bedragen in 2025 echter € 360.000. In 2025 zal er een nieuwe aanbesteding plaats moeten vinden. De jaren erna ramen we in afwachting van de aanbesteding een pm post.

BIJLAGE 4

Onderwijshuisvesting

Beslispunten in Financieel Perspectief

2. In aanloop naar de volgende actualisatie van de nota reserves en voorzieningen voor de reserve onderwijshuisvesting:
  - a. het doel van de reserve vast te stellen op: “Om de incidentele kosten van aanvragen (bijvoorbeeld constructiefouten, schades en dergelijke) en incidentele tekorten op de begroting onderwijshuisvesting te dekken.”
  - b. m.i.v. 2029 een minimumbedrag te hanteren van € 1.000.000 en een maximum van € 2.500.000. Als de reserve onder het minimumbedrag komt, wordt deze vanuit algemene middelen aangevuld, groeit de reserve boven de € 2.500.000 dan wordt de reserve ten gunste van algemene middelen afgeroomd”.
3. Voor de indexatie van de exploitatiebudgetten met ingang van 2023 het jaarlijkse indexatiepercentage volgen zoals gemeentebreed wordt toegekend,
4. Op grond van het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan (IHP) de extra benodigde middelen voor de uitvoering jaarlijks in de 4^e jaarschijf van de MPB op te nemen en beschikbaar te stellen.

Onderwijshuisvesting

Bij de behandeling van het IHP 2024-2039 in de PMA van 16 november 2023 is afgesproken dat bij de Voorjaarsnota 2024 de financiële effecten van het IHP 2024-2039 voor de MPB 2025-2028 in beeld worden gebracht en dat wordt teruggekomen op een aantal onderwerpen rond onderwijshuisvesting. Het gaat daarbij om de reserve onderwijshuisvesting, wijze van indexeren en verwerking in de meerjarenbegroting

Reserve onderwijshuisvesting

Aanpassen functie: Het huidige doel van de reserve is, naast een egalisatiefunctie, ook een dekkingsfunctie voor nieuwbouw of renovatie van schoolgebouwen. Daarmee heeft de reserve een uitzonderingspositie, omdat reserves niet bedoeld zijn om structurele lasten te dekken. Het voorstel is nu om de reserve onderwijshuisvesting te “normaliseren” en in lijn te brengen met de spelregels die voor alle reserves gelden. Dit betekent dat we de reserve alleen inzetten voor dekking van incidentele kosten. Structurele lasten worden hierdoor niet meer door incidentele middelen gedekt.

Plafond verlagen: De aanpassing van het doel van de reserve heeft ook impact op de benodigde hoogte van de reserve. Dit maximum kan vanaf 2029 worden gesteld op € 2,5 miljoen (was € 4,5 miljoen), omdat niet meer gespaard hoeft te worden voor nieuwbouw. Als dit maximum wordt overschreden, vindt vrijval plaats. Daarnaast formaliseren wij het minimumbedrag in de reserve. Als de reserve onder het minimumbedrag uitkomt, dan dient de reserve te worden aangevuld tot dat bedrag. Een minimumbedrag van € 1 miljoen is reëel om onvoorziene zaken zoals herstel van constructiefouten en herstel van (brand)schades die we wettelijk verplicht zijn om te betalen op te vangen.

Indexatie

De structurele exploitatie van onderwijshuisvesting bestaat in hoofdlijn uit 2 componenten, exploitatiekosten en kapitaallasten. Via de huidige systematiek wordt er jaarlijks 2,5% indexatie aan budgetruimte toegevoegd. Dit is een uitgangspunt dat al jaren geldt. De reguliere indexatie in 2023 en 2024 was echter hoger, waardoor er een verschil van 7,5% is ontstaan. Gevolg was dat de structureel hogere kostenstijging ook ten laste van de reserve kwam. Dit is niet passend. In lijn met het “normaliseren van de reserve” zoals hierboven beschreven sluiten we qua indexatie systematiek aan bij de gemeentebrede spelregels. Door dit met terugwerkende kracht vanaf 2023 te corrigeren, herstellen we het oneigenlijke beroep dat hiervoor eerder op de reserve onderwijshuisvesting is gedaan. Het gaat hierbij om een structureel bedrag van € 1,4 miljoen, dat onder onontkoombare ontwikkelingen is opgenomen.

Verwerken nieuwe jaarschijf in MPB

In het IHP 2024-2039 is een uitvoeringsplan opgenomen waarin met schoolbesturen afspraken zijn gemaakt op welk moment voor welke schoolgebouwen een project wordt opgestart. Projecten voor nieuwbouw of renovatie van schoolgebouwen hebben over het algemeen een doorlooptijd van meerdere jaren (3 tot 4 jaar) van initiatieffase tot daadwerkelijke oplevering en ingebruikname. Dit betekent dat er vroegtijdig duidelijkheid moet zijn over de financiële dekking van het project. Om dit te verduidelijken het volgende voorbeeld:

In de uitvoeringsplanning van het IHP wordt in 2025/2026 de initiatieffase en een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor vervangende nieuwbouw van een school. Met de uitkomst van het onderzoek kan in 2026/2027 gestart worden met de ontwerpfase, waarna uiteindelijk een aanbestedingsprocedure gevolgd kan worden en de school in 2027/2028 gebouwd kan worden. Het nieuwe schoolgebouw wordt in 2028 in gebruik genomen, waarna de kapitaallasten vanaf 2029 structureel in de begroting gedekt moeten zijn.

Dit betekent in feite dat bij de start van de initiatieffase in 2025 al duidelijk is dat kapitaallasten buiten de begrotingsperiode verder oplopen op basis van een besluit dat daarvoor in de begrotingsperiode is genomen. Om dit beter in beeld te hebben nemen we met ingang van de MPB 2025-2028 in de paragraaf Investerings ook het lange termijn perspectief Onderwijshuisvesting op waardoor duidelijk is welke projecten na de begrotingsperiode gepland staan en wat dat betekent voor de kapitaallasten. In de PMA+ van 16 mei 2024 is de vooruitblik van benodigde middelen 2029-2038 gepresenteerd. Vanuit dit overzicht vindt jaarlijkse besluitvorming en verwerking in de nieuwe MPB plaats.

BIJLAGE 5

Hoofdlijnenakkoord PVV/VVD/NSC/BBB

De maatregelen met mogelijk financiële impact voor de gemeenten zijn o.a.:

- Overheveling van de specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds vanaf 2026 (uitgezonderd de BUIG). Hierop wordt een korting toegepast van 10%, waardoor het Rijk € 638 miljoen bespaart en gemeenten en provincies lagere inkomsten ter hoogte van dit bedrag hebben. De overheveling heeft als voordeel dat de administratieve lasten naar beneden gaan. Tevens betekent de overheveling dat er meer vrijheid is om de middelen uit te geven en niet bestede gelden hoeven niet terug betaald te worden aan het Rijk;
- het Klimaatfonds bevat nu circa € 35 miljard. Dit wordt met € 1,2 miljard verlaagd. In de budgettaire bijlage van het akkoord wordt aangegeven dat middelen voor de ontwikkeling van batterijen en groene waterstof worden verlaagd. Het is onduidelijk in hoeverre de verlaging ook een gevolg heeft voor de bedragen waar Apeldoorn rekening mee houdt;
- de verhoging van de gemeentelijke OZB wordt gemaximeerd via afspraken tussen Rijk en gemeenten. In eerste instantie heeft dit voor Apeldoorn geen gevolgen, omdat het beleid al is dat de OZB alleen met de inflatie wordt verhoogd;
- de BTW op cultuur en (commerciële) sportbeoefening wordt verhoogd van 9% naar 21%. Dit betekent dat cultuur en sportbeoefening voor de inwoners duurder wordt, waardoor de vraag af zou kunnen nemen met mogelijke gevolgen voor de financiële situatie van culturele instellingen en sportaanbieders;
- er wordt een generieke korting toegepast op subsidies vanuit het Rijk die oploopt tot €1 miljard per jaar. Onduidelijk is op welke subsidies dit precies betrekking heeft. In de budgettaire bijlage worden als voorbeelden genoemd subsidies voor gezonde leefstijl, inclusiviteit, participatie en medezeggenschap;
- vanwege de verwachte verminderde instroom van asielzoekers wordt een generieke korting van € 100 miljoen op het BUIG budget ingeboekt. Het is ons inziens zeer de vraag of deze bezuiniging ook daadwerkelijk aan de lastenkant gerealiseerd kan worden;
- De afgelopen jaren zijn diverse onderzoeken gedaan naar de staat van onderwijshuisvesting en de financiële tekorten. Deze worden becijferd op € 1,3 miljard. Ook de formerende partijen kiezen niet voor een structurele reparatie van de budgetten voor onderwijshuisvesting;
- de eerdere bevriezing van verpleeg- en verzorgingshuisplekken wordt teruggedraaid. Dit zal naar verwachting leiden tot lagere kosten voor de Wmo.

Het is gebruikelijk dat een nieuw Regeerakkoord wordt uitgewerkt in een Startnota, waarin het ministerie van Financiën de nieuwe plannen op departementaal niveau doorrekent inclusief de gevolgen voor het gemeente- en provinciefonds. De ervaring is dat pas in de Startnota de concrete financiële gevolgen van een nieuw Regeerakkoord voor gemeenten duidelijk worden.

Het hoofdlijnenakkoord biedt risico's en kansen. Risico's zijn er in elk geval bij twee ombuigingen die het nieuwe kabinet wil realiseren: een fors lagere afdracht aan de Europese Unie en reductie van het aantal rijksambtenaren. Van de miljarden euro's die dit moet opleveren zegt het akkoord, dat als deze ombuigingen niet haalbaar zijn, dat dan alle andere begrotingsonderdelen van het Rijk zullen worden aangesproken. Dat kan dan ook gevolgen voor het gemeentefonds hebben.